

ADOPSJONSFORUM

Det Kongelige barne-, likestillings- og inkluderingsdepartement
Postboks 8036 Dep

0030 OSLO

Oslo, 3. desember 2014

Deres ref: 14/1463-

Dato: 1.desember. 2014

Vår ref: 541

ADOPSJONSFORUMS HØRINGSSVAR – FORSKRIFT OM ADOPSJON AV BARN FRA UTLANDET

Vi viser til høringsbrevet fra departementet datert 21.10. 2014, med svarfrist 3. desember 2014.

Adopsjonsforum er Norges største autoriserte formidlingsorganisasjon for internasjonale adopsjoner. Vi har siden 1971 formidlet adopsjon av over 9.300 barn fra utlandet til Norge.

Forslaget til forskrift om adopsjon av barn fra utlandet er blitt behandlet i Adopsjonsforums landsstyre 28. – 29. november i år, og foreningen gir her vårt hørings svar til forslaget.

Adopsjonsforum tar utgangspunkt i den vedtatte lovendringen fra tidligere i 2014, og til forslag til forskrift om adopsjon av barn fra utlandet. Dette bygger også på de kommentarer vi sendte inn til høringen om endringer i adopsjonsloven den 7. januar 2013, og delvis på vårt hørings svar tilknyttet NOU 2009: 21 – *Adopsjon til barnets beste*.

Vi er kjent med at det foreligger en *NOU 2014: 9 – Ny adopsjonslov*, men som ennå ikke er formelt sendt ut på høring. Av erfaring vet vi at det vil ta tid å få behandlet denne utredningen. Vi vil likevel se noen av forslagene til forskrift i lys av eventuelle fremtidige endringer i lovverket.

De viktigste hovedpunktene i vår uttalelse er:

- Det norske adopsjonssystemet må ta hensyn til de store endringene av internasjonal adopsjon de siste årene. Det adopteres langt færre barn internasjonalt, og en økende andel av barna som adopteres har helseanmerkninger, tilhører søskengrupper og gjennomsnittsalderen på barna øker.
- Det må ikke innføres en strengere praksis og høyere krav enn tidligere til søkere som vil adoptere barn mellom 3-5 år. Dette er å gå mot den internasjonale tendensen og behov, og gjør det vanskeligere å adoptere større barn som også

ADOPSJONSFORUM

trenger foreldre. Norge vil framstå som et mindre attraktivt samarbeidsland for utenlandske partnere, og Norge kan dermed utelukke seg selv fra samarbeid med enkelte land.

- Adopsjonsforberedende kurs gjøres obligatorisk for førstegangssøkere, men dette må ikke forsinke prosessen for søkerne. Kurstilbudet bør helst gis tidlig i prosessen, men kurset må være gjennomført seinest innen søkerne skal få godkjenning av forhåndssamtykke.
- Det må settes en maksimal frist for behandling av søknad, kurs, utredning og godkjenning på i alt 9 måneder. All saksbehandling av adopsjonssøknader må følge forvaltningsloven når det gjelder frister og varsling av behandlingstid.
- Forhåndssamtykkets varighet bør utvides fra 3+1 år til 3+2 år i tråd med økt ventetid for adopsjon. Få søkere har store endringer i sin livssituasjon og få får avslag pga. ny sosialrapport. Dette kan spare saksbehandlingskapasitet.
- Det må vurderes mer bruk av psykologer i utredningen av søkerne, for å unngå behov for ekstra psykolograpporter til land som krever dette.
- Veiledende øvre aldersgrense på 45 år beholdes som i dag, og vi støtter at det heller legges vekt på en øvre aldersforskjell opp til 45 år mellom foreldre og barn.
- Det understrekes også at søkere må kunne få vurdert en matching fra utlandet med søsken i Faglig utvalg, selv om de ikke har forhåndssamtykke for søskenadopsjon. Det samme gjelder dersom søkere matches med barn som er noe eldre enn det de har forhåndssamtykke for.

1: Generelle kommentarer.

Før vi går inn på de konkrete paragrafene, vil vi understreke at internasjonal adopsjon de siste årene har vært i sterk endring når det gjelder antall, barnas alder og andelen (men ikke nødvendigvis antallet) som defineres som barn med behov for spesiell støtte / omsorg.

Adopsjonsforum ser at det er en økende tendens til at barn som adopteres fra utlandet har helseanmerkninger, er eldre og/eller tilhører søskengrupper på mer enn to barn. Det norske systemet må derfor tilpasses denne virkeligheten.

Adopsjonsforum mener at norsk adopsjonsarbeid må bygge på prinsippene i FNs barnekonvensjon fra 1989, og på Haag-konvensjonen om vern av barn og samarbeid ved internasjonale adopsjoner fra 1993. Som en del av Norges arbeid for å fremme målene for FNs barnekonvensjon og for å fremme barns rett til å vokse opp i en familie, må dette være det overordnede perspektivet. Norske myndigheter må bidra positivt til at barn som trenger ny familie gjennom adopsjon kan sikres rett til å vokse opp med kjærlighet og trygghet hos godt kvalifiserte familier. Både lovendringer og forskrifter må derfor ha et slikt perspektiv.

ADOPSJONSFORUM

Det er viktig at all adopsjon må vurderes ut fra hva som tjener barnet, og at omsorgsovertakelse gjennom adopsjon bare skal brukes dersom dette er til barnets beste. Adopsjon bør videre følge subsidiaritetsprinsippet slik dette er forklart i artikkel 4b i Haag-konvensjonen av 1993.

Alle barn har behov for god, stabil omsorg og en oppvekst under trygge juridiske rammer. Dette gjelder også for barn som har helseutfordringer, større barn, søskengrupper osv. Adopsjonssystemet i Norge bør derfor tilrettelegge for at flest mulig barn skal få mulighet for å få en familie, selv om de har en sykdom / et handikap eller er litt eldre. Det er ikke realistisk at man kan finne egnede foreldre til alle barn som trenger en familie, men regelverket bør i utgangspunktet ikke hindre at denne muligheten for barnet blir undersøkt. Vi må ikke lage et system som kan oppfattes som om Norge utelukker seg selv som et godt samarbeidsland for disse barna.

Det store flertallet av barn som trenger en ny familie er over 5 år, og mange av disse kan ha ulike utfordringer knyttet til både fysisk og psykisk helse. Det norske adopsjonssystemet er ikke spesielt godt tilpasset denne virkeligheten, da man i utgangspunktet legger lista høyt for å akseptere adopsjon av disse barna som har størst behov.

Adopsjonsloven, og forskrifter / regelverket bør framstå enhetlig og samlet. Samtidig er det viktig at regelverket tillater elementer av skjønn, slik at familier som ønsker å adoptere ikke avvises tidlig pga. for rigide formalkriteria før en samlet vurdering av familien er foretatt.

Vi er enig med familie- og kulturkomiteen på Stortinget i det følgende:

«Avgjørelsen for om adoptivsøkerne godkjennes som adoptivforeldre bør tas ut fra en helhetsvurdering basert på søkernes egnethet som adoptivforelder og barns rett til en trygg oppvekst.»

2: Merknader til de enkelte paragrafer.

Vi vil i det følgende kommentere de enkelte paragrafer og eventuelt departementets merknader til disse.

§ 1 – Virkeområde og formål.

Ingen merknader til selve teksten.

§ 2 – Forhåndssamtykke til adopsjon av barn fra utlandet

ADOPSJONSFORUM

Det foreslås å videreføre forhåndssamtykket for tre år, og at det etter søknad kan forlenges med ett år. Gitt at ventetiden for mange søkere lett overskrider denne 4-årsfristen bør det vurderes om reglene for forlengelse kan forenkles, framfor at søkerne må begynne «helt på nytt» om total ventetid overskrider 4 år.

Barnas alder: Når det foreslås at forhåndssamtykke «vanligvis» bare skal omfatte ett barn i alderen null til tre år, oppfatter vi dette som en innstramming av det som har vært praksis (se også kommentar til § 6). At man vil stille særskilte krav for adopsjon av barn i alderen tre til fem år kommenterer vi derfor senere.

Forslaget strider også med NOU 2014:9 «Ny Adopsjonslov», der utvalget foreslår å innføre én godkjenningssamme på 0-5 år for forhåndssamtykke, og dersom man nå i forskrift fastsetter en annen grense skaper dette liten forutsigbarhet og likebehandling av søkere.

Det er viktig å minne om at norske regler ikke eksisterer isolert fra lover, regler og krav i samarbeidsland. Få land har som praksis at det bare kan gis «vanlig» godkjenning opp til tre år. Ordlyden må tilpasses situasjonen i det enkelte samarbeidsland. I noen land kan situasjonen kreve andre rammer, for eksempel 0-4 eller 3-6 år.

Kurs: Adopsjonsforum har lenge argumentert for at adopsjonsforberedende kurs bør bli obligatoriske for førstegangssøkere og for søkere som vil adoptere fra land der slike kursbevis kreves. Dette forutsetter imidlertid at det finnes tilstrekkelig kapasitet til å holde kursene, og at de ikke bidrar til å forsinke søknadsprosessen.

Kurset bør helst holdes tidlig i prosessen. Kurset bør holdes mens søkerne arbeider med eller snarest mulig etter at de har sendt en søknad om forhåndssamtykke – og helst før søkerne utredes av Bufetat. Dersom kurstilbudet har ventetid, må ikke manglende kurs forsinke eller hindre oppstart av søknad og utredning. Det er imidlertid viktig at søkerne får tilbud om kurs - og har fullført dette - før forhåndssamtykke gis.

Kursene er en viktig del av søkerens forberedelse og bevisstgjøring om den kommende adopsjonen, og dette vil komme barnet til gode. Søkerne kan få god informasjon, samt et mest mulig realistisk bilde av adopsjon, før den endelige vurderingen gjøres av Bufetat. Vi vurderer det som nyttig at søkerens tanker og refleksjoner knyttet til kursets innhold, samt søkerens utbytte av kurset, inkluderes i sosialrapporten.

Ulike land stiller ulike krav til blant annet alder, ekteskapets lengde, utdanning, helse, BMI og religionstilknytning. Noen ganger opplever vi at søkere er blitt anbefalt land som det i ettertid viser seg at de ikke kvalifiserer for. Dersom søkerne har formidlingsbekreftelse fra en adopsjonsforening før kursdeltakelse, sikrer man at

ADOPSJONSFORUM

søkere som gjennomfører kurset oppfyller kravene til et konkret samarbeidsland og er reelle adoptivkandidater. Videre vil en sikre at det er reelle adoptivsøkere som opptar kursplasser. Noen søkere trenger imidlertid et slikt kurs før de bestemmer seg for om de vil gå videre med adopsjonsprosessen eller ikke, så dette bør ikke være et absolutt krav.

Ved å legge god vekt på forberedelse, vil søkere som adoptivforeldre kunne stå bedre rustet til å møte eventuelle utfordringer under barnets oppvekst. At man krever at søkerne deltar på slike kurs, gir også positive signaler til opprinnelseslandene.

Vi er enig i at Bufetat ved adopsjon av barn nr. 2 (eller flere) kan gjøres unntak fra krav om kurs dersom dette ikke er et krav fra opprinnelseslandet. Dersom det kommer krav fra utlandet om kursbevis for søkere som allerede har sendt dokumenter dit, bør det gis et noe forenklet kurstilbud som dekker dette behovet.

Adopsjonsforum er enig i at det ikke stilles krav om egenandeler for å delta på kurs, da adopsjonskostnadene totalt er svært høye.

Forutsatt at Bufdirs kurstilbud er tilstrekkelig og ikke forsinker søkerne, vil ikke Adopsjonsforum kreve at andre aktører bør holde slike forberedelseskurs. I ventetiden som kan ta flere år kan det imidlertid være ønskelig med «faglig påfyll» om adopsjon til søkerne. Dette kan ivaretas ved at adopsjonsforeningene gis nok ressurser til å holde temakvelder eller møter om adopsjonsrelaterte spørsmål.

Forhåndssamtykkets varighet: Ventetiden i flere land har økt i de senere år, og flere søkere opplever å måtte søke om ny godkjenning etter fire år. For de aller fleste oppleves dette unødvendig, da deres situasjon har endret seg svært lite i løpet av disse årene. Det bør derfor vurderes om denne prosessen kan endres og forenkles for å spare ressurser både hos Bufetat, adopsjonsforeningene og søkerne.

Det bør som nå gis forhåndssamtykke for tre år i første omgang. Så kan det være en noe enklere prosedyre som fornyes for to år. Det kan selvsagt skje store endringer i en familie i løpet av 3-5 år, men vi mener at det i de fleste saker ikke er nødvendig med «helt ny» vurdering etter bare 4 år som i dag. Erfaringsmessig er det svært få familier som får avslag på grunnlag av utredningen (de aller fleste kun på grunn av alder). Søkerne har plikt til å opplyse om forhold som er relevante for søknaden, noe som støtter opp under at en slik modell er god nok.

Dersom søkerne ikke har fått tildeling innenfor disse fem årene bør det være tilstrekkelig med en kortere rapport (sammenliknet med en helt ny sosialrapport), som kun belyser familiens situasjon og endringer siden forrige rapport.

Dette vil spare både det offentlige og adopsjonsforeningene for mye ekstra og til dels unødvendig saksbehandling og ekstra krav om oppdatering, oversetting og legalisering av dokumenter.

ADOPSJONSFORUM

Dersom det ved et tidspunkt for forlengelse allerede foreligger en konkret tildeling av barn (prosessen er «inne i en avsluttende fase») ber vi om at det gis høy prioritet og en rask vurdering av en forlengelse. Vi ser dessverre at tiden fra matching av barn og foreldre til hentereise i noen land kan være svært lang. I ekstreme tilfeller har vi sett at prosessen har tatt mer enn halvannet år. Dette er en uakseptabelt lang behandlingstid for barnet og familien, og strider mot Haag-konvensjonens artikkel 35 som pålegger at myndighetene « .. *shall act expeditiously in the process of adoption*». I slike situasjoner må Bufetat utvise nødvendig fleksibilitet i vurderingen av forlenget forhåndssamtykke.

Innenlands adopsjon: Vi er ellers enig i at når søknad om adopsjon skal sendes til utlandet bør søkerne ikke lenger være registrert for innenlands adopsjon – eller på initiativ fra barnevernet tilbys fosterbarn.

§ 3 – Utredning av adopsjonssøkerne

Vi er positive til at Bufetat overtar ansvaret for utredning av søkerne, og at kommunene skal bistå med å opplyse en søknad ved behov. Søkere fra hele landet skal oppleve mer likhet når det gjelder ventetid og saksbehandlingstid for utredning, innhold og lengde på sosialrapport samt at de som utreder besitter nødvendig kompetanse. Vi ser utfordringer knyttet til geografiske avstander og varierende antall søkere i de ulike regionene.

Vi savner imidlertid et krav om behandlingstid / frist for behandling av søknader. I dagens system er det ikke noen frister for den kommunale utredningen. Bufetat har i dag normalt en tremåneders frist for behandling av førstegangs søkere og en måned for andre gangs søkere. Dette har generelt fungert tilfredsstillende.

Når Bufetat nå overtar utredningsansvaret i regioner med til dels stor geografisk avstand, er det viktig at dette gir en mest mulig lik og effektiv behandling av utredningene. Når utredningsansvaret legges til samme etat som også fatter vedtak, er det naturlig å forvente at denne prosessen bør ta kortere tid. Når det i § 7 kreves at dokumentasjonen som hovedregel ikke skal være eldre enn 6 måneder, forutsetter vi at dette innebærer at utredningen som hovedregel skal være fullført innen 6 måneder fra søknaden er sendt.

Når utredningen foreligger, - men før søknaden skal avgjøres i Bufetat - bør kopi av denne umiddelbart sendes til den aktuelle adopsjonsforeningen. Det viser seg av og til at nye opplysninger i sosialrapporten kan ha betydning for hvilke(t) land søkerne har en realistisk mulighet for å adoptere fra. Sosialrapportene gir foreningene bedre forutsetning for å kunne gi en siste veiledning til søkerne om valg av mulig land.

ADOPSJONSFORUM

Foreningene kan da bekrefte søkerens opprinnelige valg av land, eller foreslå et nytt land som søkerne må ta stilling til før saken avgjøres i Bufetat.

Det bør settes en frist fra søknad er sendt og til avgjørelsen tas, slik at samlet prosess i Bufetat ikke overstiger 9 måneder. Adopsjonsforberedende kurs må gis innenfor de første 6 månedene.

Utredningene som skrives om familiene lages i utgangspunktet for den norske godkjenningprosessen. Det bør være en høy bevissthet blant de som skriver utredningene om at alt som står der også blir oversatt og sendt til utenlandske myndigheter, som vil lese disse ut fra andre forutsetninger enn norske saksbehandlere. I eventuell opplæring av nye saksbehandlere for adopsjon bør dette tas hensyn til.

Det er ønskelig at de som foretar utredningene har bred faglig kompetanse. I dag er det i hovedsak sosionomer og barnevernspedagoger som foretar utredningene. Flere samarbeidsland stiller krav til psykologvurdering av søkerne, da dette kan være for dårlig opplyst i norske dokumenter. Det må vurderes at Bufetat har psykologkompetanse tilgjengelig i utredningsprosessen. De aktuelle psykologene vil da utvikle særskilt kompetanse på dette området, noe som kan bidra til bedre utredning og rapporter, og spare søkerne for krav om særskilt psykologvurdering før saken kan sendes til utlandet. For land der det er et absolutt krav at det skal foreligge en psykolograpport, kan Bufetat om mulig lage en psykologvurdering som vedlegges saken i samsvar med krav fra det aktuelle landet. Dette vil være både tids- og kostnadsbesparende for søkerne.

Det er viktig at kriterier som har elementer av skjønn ikke blir vurdert for tidlig. Søkere må ikke avslås på grunn av for rigide kriterier, da det er helheten i søkerens livssituasjon som må ligge til grunn for godkjenning / avslag.

§ 4 – Krav til adopsjonssøkeren

Kravene det skal legges vekt på i vurdering av søkerne er i utgangspunktet som i dag, og det er viktig med en helhetsvurdering av søkerne.

Ifølge høringsnotatet skal det i tilfeller hvor søkere behandles for barnløshet foretas en nærmere undersøkelse av deres motivasjon for å adoptere. Vi tolker dette slik at det kan være mulig å søke om adopsjon parallelt med at man er under behandling for barnløshet. Dette har vi støttet i en tidligere høringsuttalelse, men vi forutsetter at all behandling opphører innen søknaden skal sendes til utlandet.

Departementet foreslår at det ikke stilles noen eksplisitt øvre aldersgrense i forskriftene. Det bør derfor vanligvis ikke gis godkjenning til søkere som innebærer at aldersforskjellen mellom søkerne og barnet er over 45 år.

ADOPSJONSFORUM

Vi støtter dette forslaget, og er glade for at det legges større vekt på aldersforskjellen mellom barn og foreldre enn søkerens alder ved søknadstidspunktet. I vurderingen skal det legges vekt på søkerens samlede omsorgsevne over tid.

Vi vil videre kommentere dette punktvis:

a) **Personlige forutsetninger.**

Det viktigste kriteriet for godkjenning må være søkerens motivasjon og personlige egnethet til å kunne ta ansvar for et barn. Vi vil i denne sammenheng minne om hva saksordfører Morten Stordalen sa i Stortinget da endringene i loven ble behandlet i 2014:

«Hovedhensynet bak enhver adopsjon må være å ivareta barns rett til en trygg oppvekst. Det avgjørende ved godkjenning av adoptioforeldre må være deres forutsetninger og muligheter for å gi barnet nettopp dette.

Flere søkerland har allerede egne krav til bl.a. samlivsform og alder hos adoptivsøkere. Av hensyn til barna er det viktig at norske retningslinjer ikke setter en stopper for en adopsjon.» (Vår understreking).

b) **God psykisk og fysisk helse.**

Vurdering av søkerens helse kan være komplisert siden man må ha et 15-20 års perspektiv. Vi er enig i at kroniske sykdommer som er under god kontroll og med god prognose ikke i seg selv er avslagsgrunn. Delvis uførhet pga. helsemessige forhold må vurderes ut fra om dette påvirker omsorgsevnen vesentlig. Mange barn vokser opp med god omsorg hos foreldre som har ulike kroniske lidelser eller handikap i Norge.

Krav om symptomfri periode etter f.eks. kreft må vurderes ut fra diagnose og prognose. Kreft er ikke én sykdom men et høyt antall ulike sykdommer med ulike årsaker, behandlingsregimer og prognoser. Her bør uttalelse fra søkers fastlege og eventuelt behandlende legespesialist tillegges betydelig vekt i vurderingen, og ikke fra leger som aldri har møtt pasienten.

c) **Forutsetninger for å takle omsorgsoppgaver over tid.**

Dette henger nøye sammen med alder og økt risiko for helseutfordringer. Norske regler og etablert praksis er strengere enn flere av samarbeidslandene for adopsjon. Med økt forventet levealder i Norge bør ikke 45 år være en absolutt øvre grense, men beholdes som en veiledende grense som i dag. Vi viser i den forbindelse til merknadene fra Stortingets familie- og kulturkomite som er sitert i høringsnotatet. Norske retningslinjer må ikke være til hinder for at flere barn som trenger gode hjem kan få det.

ADOPSJONSFORUM

Vi støtter at det vanligvis ikke gis godkjenning til søkere dersom aldersforskjellen mellom søkerne og barnet er over 45 år. Det kan vurderes unntak dersom en av søkerne er en del yngre.

d) **Familiesituasjonen.**

Den norske regelen om at det «som hovedregel» bør være to år mellom det nye adoptivbarnet og eldre søsken skaper noen ganger problemer i forhold til utenlandske myndigheter. Da det er biologisk mulig å få søsken med mindre aldersforskjell enn to år er det ikke gitt at utenlandske myndigheter følger den norske tenkemåten.

Vi har ved noen anledninger sett at det er gitt avslag i Faglig utvalg på søknader der den foreslåtte matchingen gir noe under to års aldersforskjell for søsken. Det er derfor ønskelig at «hovedregelen» skal forstås som en veiledende, men ikke absolutt grense.

e) **Stabil og trygg økonomi.**

Det er svært sjelden at adoptivfamilier i Norge får avslag ut fra dårlig økonomi. Det kan tenkes situasjoner der personlig konkurs, langvarig arbeidsløshet eller sykdom / uførhet kan skape en ustabil økonomisk situasjon, men dette vil da inngå i den totale vurderingen av søkerne. Norske søkere med vanlig inntekt og normal bolig / boliggjeld innfrir vanligvis utenlandske krav om økonomi uten problemer. Adopsjonsstøtten som ble innført i 1992 bidrar dessuten til at også familier i etableringsfasen vil kunne ha råd til å adoptere. Med økt adopsjonsstøtte fra 2015 blir det også økonomisk lettere å dekke adopsjonskostnadene.

f) **Boligstandard.**

Ingen merknader.

g) **Vandel.**

Ingen merknader. Vi ser ingen spesielle problemer med å videreføre dagens praksis.

§ 5 – Hvem kan søke om å adoptere

De foreslåtte vurderingene av adopsjon for samboere har vi ingen merknader til. Adopsjonsforum mener at norske myndigheter må forme sine retningslinjer ut fra hvilket syn man har i Norge på hvem som bør kunne adoptere, uavhengig av om det i praksis er mulig i andre land. De fleste samarbeidsland har krav om at søkere må være gift, men det finnes likevel land som godtar samboende for adopsjon.

ADOPSJONSFORUM

Når det gjelder enlige søkere vil vi minne om at det ikke nødvendigvis er teoretisk kunnskap og erfaring som tilsier utfallet av adopsjonen, men søkerens personlighet og egenskaper. Vi vurderer det derfor som positivt at det avgjørende nå synes å være et godt tilgjengelig familienettverk.

For denne gruppen av søkere er mulighetene i praksis begrenset, da få land aksepterer enlige søkere. Selv om noen land på papiret tillater enlige å adoptere ser vi at de i praksis ikke blir prioritert eller at de da må innfri krav som ikke samsvarer med norske regler.

§ 6 – Krav til søkere når eldre barn og søsken adopteres

Erfaringene fra de siste fem-seks år har vist at en økt andel av søkerne er innstilt på adopsjon av større barn. For mange søkere skjer dette som en modningsprosess over tid, der de innstiller seg på den virkeligheten som gjelder. Absolutte alderskrav for søkere kan komme i direkte konflikt med barnets beste, f.eks. i saker der voksne, erfarne søkere i noen tilfeller vil være de best egnede adoptivforeldre for større barn.

Internasjonal adopsjon er i endring:

- a) De siste globale adopsjonstallene fra International Social Services (ISS) ble publisert i et nyhetsbrev nr. 186 i oktober 2014. Der dokumenteres det at antallet internasjonale adopsjoner globalt var i underkant av 16.000 i 2013 for de største mottakerlandene (inkludert Norge). Dette er en **nedgang på over 62 % i forhold til toppåret 2004** (ca. 42.000). I Norge har nedgangen vært enda større – litt over 80 % fra 2002 til 2013. Tallene for internasjonal adopsjon til Norge i 2014 ventes å havne på omtrent samme nivå som året før.
- b) Samtidig som vi har sett en nedgang i det totale antallet adopsjoner ser vi også en tydelig **endring når det gjelder alderen på barna** som adopteres.
  - I 2006 var medianalderen for barn som ble adoptert gjennom vår forening mellom 1 og 2 år. Kun 1,2 % av barna var 5 år eller eldre ved ankomst til Norge.
  - I 2010 var medianalderen for barn som ble adoptert via vår forening ca. 2 år. 12,5 % av barna var 5 år eller eldre ved ankomst.
  - I 2013 var medianalderen for barn som ble adoptert via Adopsjonsforum mellom 2 og 3 år, og 18,2 % av barna var 5 år eller eldre ved ankomst. Denne tendensen fortsetter i 2014, selv om tallene ennå ikke er klare.
- c) I tillegg til økt gjennomsnittsalder ser vi også at **en økt andel av barna som adopteres er definert som barn med særskilte omsorgsbehov**, og dette

ADOPSJONSFORUM

inkluderer som kjent både barn med helseutfordringer, søskengrupper og store barn.

I 2006 var andelen av våre adopsjoner som var behandlet i Faglig utvalg i Bufdir 6 prosent. I 2010 var denne andelen økt til 19 % og i 2013 til var andelen 35 %.

Det understrekes at alle disse tallene kun gjelder adopsjoner gjennom vår forening, og at de totale tallene derfor kan være noe annerledes. Det er noe variasjon fra år til år, men langtidstendensen er tydelig.

I 2009-2011 var det flest saker om helsespørsmål som kunne kreve kirurgisk behandling (leppe-/ganespalte, klumpfot/deformerte hender, hjertefeil o.l.). Fra 2012 er tendensen at barna har mer sammensatte helseproblemer (født prematurt / forsinket motorisk eller sosial utvikling) og at det er en større andel barn over 5 år.

Når det gjelder kriterier for barnas alder, helse, mv. mener vi at norske myndigheter sender ut et dobbelt / motstridende signal:

På den ene siden sies det at Norge arbeider i samsvar med Haag-konvensjonen av 1993, ved at vi forholder oss til subsidiaritetsprinsippet for å fremme nasjonale adopsjoner. Det betyr i praksis at de mange små, friske barn i de fleste land får ny familie i sitt eget hjemland. Det blir derfor over tid en høyere andel av barn med helseutfordringer, flere søskengrupper og en stigende gjennomsnittsalder.

På den annen side oppfatter vi dette forslaget til forskrift som en innstramming som undergraver subsidiaritetsprinsippet. Dersom Norge bare sender søkere som er godkjent 0-3 år (evt. 3-5) konkurrerer disse med nasjonale søkere om de minste barna. Forskriftene vil kunne begrense muligheten for adopsjon av barn over 3 år til familier som ønsker å adoptere i Norge, og som er i klart flertall blant barn som frigis til internasjonal adopsjon. Dette kan oppfattes som om Norge vil ha en mer restriktiv og til dels diskriminerende holdning til disse barna.

Med økende gjennomsnittsalder på barna bør adopsjonsforeningene og norske myndigheter arbeide med informasjon, motivasjon og god veiledning til søkerne for å kunne skaffe flere aktuelle familier til større barn. Utfordringene i forhold til alder bør være godt utredet i sosialrapporten, og disse søkerne bør om mulig få tilbud om ekstra kurs/oppfølging.

En utvidet godkjenning for barn fra 3-5 år og for søskenpar, hvor man særlig vektlegger søkerens utdanning, arbeidserfaring eller erfaring med egne barn, er en innskjerping fra tidligere praksis, jfr. rundskrivet Q-1045.

I rundskriv Q-0972, side 4 skrives det: «*Samtidig er det ikke tvilsomt at det først og fremst er personlig egnethet som avgjør om søkerne blir gode adoptivforeldre.*»

ADOPSJONSFORUM

Vektlegging av formalkompetanse strider med saksbehandlingen i forbindelse med denne saken.

Det er ikke gitt at barnets alder er hovedgrunnen til at det kan være krevende å adoptere et barn. Barnets bakgrunn og erfaringer kan være høyst ulike uavhengig av alder.

Dersom alle barn ble eksponert for de samme risikofaktorer, vil tidlig intervensjon, og adopsjon, medført at det generelt er mer krevende å adoptere eldre barn. Ethvert barn som adopteres er imidlertid unikt, har en unik historie, og har vært utsatt for ulike risikofaktorer. Til tross for lav alder kan derfor små barn ha vært eksponert for mange risikofaktorer og dermed være mer utsatt for utfordringer etter adopsjon, sammenliknet med et eldre barn som har blitt eksponert for færre risikofaktorer. I tillegg til risikofaktorer vil barnets personlighet være av betydning for hvordan barnet takler risikofaktorer og utfordringer. Et robust barn vil kunne tåle mer, enn et mer sårbart og sensitivt barn. På bakgrunn av dette mener Adopsjonsforum at det er lite aktuelt å kreve at søkere som skal adoptere et barn over tre år må ha andre egenskaper enn de som ønsker å adoptere et barn under tre år. Alle adoptivsøkere bør være godt egnet og forberedt på å adoptere barn som vil trenge særskilt oppfølging og omsorg, uavhengig av alder på barnet.

Vår erfaring er at det er søkerens personlighet, deres egenskaper og ferdigheter som er det sentrale for hvordan man håndterer en adopsjon, og ikke nødvendigvis formell utdanning og kompetanse. Personlig egnethet bør derfor være det sentrale i utredningen. I høringsnotatet punkt 4 a, er det listet opp egenskaper søkerne bør inneha for å gjøre dem egnet som omsorgspersoner. Det nevnes evne til refleksjon, kontakt- og innlevelsessevne, toleranse, fleksibilitet, tålmodighet, overskudd og følelsesmessig modenhet. Adopsjonsforum mener det er slike egenskaper som bør være det sentrale i vurderingen.

Det er viktig at barn ikke diskrimineres ut fra alder eller helsestatus dersom de er aktuelle for internasjonal adopsjon. Dette er i samsvar med "Guide to Good Practice 2008" fra Haag-sekretariatet, der det framkommer at aldersgrensen for å definere barn med spesielle behov vanligvis settes til sju år og ikke fem som i Norge. Det er derfor viktig å legge forholdene i Norge til rette for at flere store barn kan få egnede foreldre i Norge. Det må derfor være en mulighet for at familiene kan søke om utvidet aldersramme underveis i prosessen, da dette for mange er en modningsprosess. Vi viser i den forbindelse til vår høringsuttalelse om lovteksten fra 2013.

I Adopsjonslovutvalgets forslag til ny adopsjonslov skriver de følgende om alder ved forhåndssamtykket:

ADOPSJONSFORUM

«Adopsjonslovutvalget foreslår at godkjenningsrammen for forhåndssamtykke settes til barn fra 0 opp til 5 år (inkludert ett søskenpar 0-5 år). (...) Etter dagens ordning er det kun søkere som ønsker det, og som er «særlig egnet», som får forhåndssamtykke til adopsjon av barn mellom 3 og 5 år og søskenpar som er under 5 år. En mulig innvending kan være at en høyere alminnelig aldersramme blir oppfattet som et signal om å heve terskelen for forhåndssamtykke. Adopsjonslovutvalget mener imidlertid at de egenskapene som adopsjonssøkerne må ha for å adoptere et eldre barn mellom 0 og 3 år, ikke i vesentlig grad bør skille seg fra egenskapene som er nødvendige for adoptivforeldre som adopterer et barn mellom 3 og 5 år.» (Ny adopsjonslov, NOU 2014:9, kapittel 18.5.3).

Det å kunne utrede alle søkere for barn mellom 0-5 år samsvarer bedre med dagens adopsjonssituasjon, hvor andelen barn over tre år har vært økende de siste årene. Da dette også samsvarer med den endrede internasjonale adopsjonssituasjonen og samarbeidslandenes behov, må det være riktig å forsøke å imøtekomme disse ønskene i den grad det er til barnas beste. Adopsjonsforum mener at Bufetat må fokusere på søkerens personlige egenskaper og motivasjon og ikke kun basere seg på søkerens erfaring eller formelle kompetanse.

Formuleringer om barnets alder kan variere mellom landene. I mange land vil et barn være «5 år» helt til det fyller 6, mens norske regler gir en snevrere forståelse. Avhengig av hvilket land som er aktuelt kan formuleringen om mulig tilpasses landets standard som f.eks. kan være 3-6 år. Dette må utredes med søkerne før de får godkjenning. Vedtaket om forhåndssamtykke må også gjøre det helt klart om søkerne er klare for å motta et barn med helseutfordringer.

Det norske forhåndssamtykket er veiledende, men ikke bindende for utenlandske samarbeidspartnere og myndigheter. Vi ser noen ganger at søkere som kun har forhåndssamtykke for ett barn likevel kan bli vurdert for adopsjon av søsken fra utenlandske myndigheter. Vi mener derfor at det blir helt feil at det foreslås at familiene «ikke kan søke Faglig utvalg om godkjenning til adopsjon av søsken.»

Dette forslaget innebærer at man på forhånd overprøver utenlandske myndigheters vurderinger, og ikke vil foreta en konkret vurdering av den faktiske matchingen som foreligger. Det kan være flere viktige nyanser som må vurderes i en slik sak når man sitter med konkret informasjon om hvilke barn det gjelder og hvilke utfordringer disse eventuelt har.

Dette kommer i samme kategori som når søkere matches med barn som er eldre enn forhåndsgodkjenningen opp til 5 år. Der det går fram av sosialrapporten og familiens søknad at de er villige til å vurdere eldre barn, må det være mulig å få dette vurdert i Faglig utvalg.

ADOPSJONSFORUM

§ 7 – Søknad om forhåndssamtykke og dokumentasjonskrav

Vi støtter generelt kravene til dokumentasjon. Departementet skriver imidlertid at søknaden med tilhørende dokumentasjon skal sendes til Bufetat før utredningen starter.

Når det kreves at dokumentasjonen som hovedregel ikke skal være eldre enn 6 måneder, forutsetter Adopsjonsforum at dette innebærer at utredningen som hovedregel skal være fullført innen 6 måneder fra søknaden er sendt, for å unngå innsending av dokumentasjon på nytt.

§ 8 – Opplysningsplikt om endringer og nye forhold

I utgangspunktet har vi ikke merknader til dette punktet. Det kan imidlertid være et poeng å understreke at flytting alltid må meldes. Dersom bytte av bolig eller arbeidssted har vesentlig betydning for økonomien i familien kan det også være relevant å få opplyst.

§ 9 – Ikraftsetting og overgangsregler

Vi har ingen merknader til ikraftsetting fra 1. februar 2015, men forutsetter at personell og systemer er på plass fra denne dato, slik at dette ikke skaper forsinkelser for saksbehandling av søknader. Vi forutsetter at det gis rom for hensiktsmessige løsninger, for eksempel i tilfeller der enkelte kommuner har vesentlig lengre behandlingstid enn Bufetat, slik at søkerne opplever størst mulig grad av likebehandling.

3: Tilleggsmerknad - etter adopsjon

Med en økende andel adopterte barn med behov for spesiell støtte er det viktig å understreke at norske myndigheter har et ansvar for post-adopsjonsarbeidet – jfr. Haag-konvensjonens artikkel 9 C.

Adopsjonsarbeidet slutter ikke med en formell prosess fram til barnet er kommet til den nye familien. Selv om adopterte barn har alle rettigheter som andre barn i Norge, er kunnskapen om adopsjon i helse- og skolevesen, barnevernet og øvrig hjelpeapparat for fragmentert og tilfeldig i dag. Derfor er det viktig at det i Norge samles tilstrekkelig spisskompetanse om adopsjon i et nasjonalt kompetansesenter om adopsjon. Dette er nødvendig for å bistå familier og hjelpeapparatet til å møte eventuelle særskilte utfordringer adopterte barn og unge kan ha.

ADOPSJONSFORUM

Det er viktig at de som skal følge opp barnas helse (fastlege / helsestasjon / helsesøster) følger det nye [rundskrivet IS-6/2013](#) fra Helsedirektoratet om oppfølging av adopterte barn etter ankomst til Norge. Det er ønskelig å rettighetsfeste at utenlandsadopterte barn bør undersøkes av spesialist etter ankomst.

Det er viktig å sikre at barnehager, skoler og PPT-tjenester og barnevern har tilgang til informasjon og kompetanse om de særskilte utfordringer adopterte barn kan ha i forhold til å etablere til sitt nye liv i Norge. Det er en oppgave for det offentlige å sikre at informasjon og kompetanse er lett tilgjengelig for hjelpeapparatet – og ikke minst for familiene til de adopterte barna.

* * *

Vi takker for denne anledningen til å kommentere forslaget til forskrift, og ser frem til fortsatt kontakt og dialog med departementet og Bufdir i samband med oppfølgingen.

Vi står gjerne til tjeneste dersom departementet ønsker ytterligere avklaringer rundt vårt høringssvar.

Vennlig hilsen
Adopsjonsforum

Øyvind Bakke Reier (sign)
Styreleder

Øystein Gudim
Daglig leder

Kopi:

- Bufdir, Oslo
- Verdens Barn, Oslo
- InorAdopt, Kristiansand
- Ønskebarn, Oslo